

Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid

hardenberg
gramsbergen

DE HOMMEL

augustus 2015

Twintigste jaargang

Nummer 3

Verschijnt 4 x per jaar

De inhoud van deze Hommel

3	Voorwoord
4	Hommelzoekers: Ledenavond
7	Ledenbestand + JSje
8	In memoriam Kor te Velde
10	De patrijs
11	De steenmarter te slim af
13	Buitengroetjes
14	Zwam de Zwam (verhaaltje van Gert Kremer)
16	Tureluurs van fotografen met app. + excursies
18	IVNers stellen zich voor
21	Excursie Eerder Achterbroek
22	Grootschalig versus kleinschalig
23	Excursies voor de jeugd
24	Duurzame landbouw op basis van een gezonde bodem
27	Waterwantsen
29	Troostvogel (een gedicht van Drs. P).
31	In memoriam Henk Herbert en Albert ter Wijlen
32	De mooiste en leukste APP's + snoepwinkel
33	Havik toont geen genade
34	JSje
35	Bestuur, contactpersonen en ledenadministratie

BOEKHANDEL
Kantoorleverancier
& Multimedia **HEIJINK**
HARDENBERG

VOOR AL UW NATUUR- EN MILIEUBOEKEN!

**VOORSTRAAT 32
TEL. 0523-261392**

**FORTUINSTRAAT 10
TEL. 0523-261612**

Voorwoord van de voorzitter

Tijdens het schrijven van dit voorwoord ben ik eigenlijk liever buiten met mijn wandelschoenen en rugzak. Het is namelijk stralend weer met een heerlijke temperatuur van 22 graden. Echt weer om nog eens een excursie na te lopen en nogmaals na te genieten van wat de gidsen ons hebben verteld.

In de zomerperiode staat de vereniging niet stil, ook uw bestuur gaat door met datgene dat nodig is. Zo zijn wij met de gemeente en de werkgroep land-

schapsonderhoud bezig plannen te maken voor het opknappen van “De Steenuil”. In het kader van ‘Hardenberg asbest vrij’ zal de gemeente het dak vervangen en zullen er ook schilder- en reparatiewerkzaamheden plaatsvinden. Het is nu nog niet bekend wanneer de werkzaamheden zullen beginnen. Tevens vinden de voorbereidingen plaats voor de ledenavond op vrijdag 28 augustus in Atelier Witharen en zijn prachtige beeldentuin; zie de aankondiging elders in De Hommel.

Onze Facebookpagina wordt goed bezocht, maar kan veel beter. Het is een ideaal middel om activiteiten en nieuwsfeiten vers van de pers te melden. Via onze website en Facebookpagina houden wij u van de laatste ontwikkelingen op de hoogte! Leuke reacties kregen wij op onze keten van insectenhôtels deze zomer, die wij maakten op De Zwieseborg.

Facebook en verdere social media zijn een uitstekend middel om onze leden te bereiken. Hoe wij hier verder gebruik van gaan maken en ook hoe wij andere middelen in gaan zetten om meer PR te maken zullen wij o.a. op onze jaarlijkse bestuursdag aan de orde laten komen. Daarover in de volgende Hommel een verslag.

Wij, als bestuur hopen u te ontmoeten op de ledenavond, ook een geschikt moment om ons te spreken over zaken die u bezig houden.

Tot slot wil ik uw aandacht vragen voor het overlijden van Kor te Velde, erelid en bij velen van ons bekend als iemand die veel voor de vereniging heeft gedaan. Door middel van een advertentie en een condoleance is er namens de vereniging medeleven betoond aan de familie van Kor.

Wiebe Tolman heeft op de crematie een ‘In memoriam’ uitgesproken, zie elders in deze Hommel

Rest mij u namens het bestuur en de redactie veel leesplezier toe te wensen.

Vriendelijke groet;

Aart Bentsink, voorzitter.

H O M M E L Z O E M E R S

Ledenavond!

Op 28 augustus organiseert het bestuur weer de jaarlijkse contactavond voor de leden.

We besteden dit jaar aandacht aan: **Jac.P. Thijsse** evenals het landelijk IVN. De avond begint tussen **19-19.30 uur**.

De locatie is het **Atelier Witharen**. In de tuin staan weer nieuwe beelden en in de schuur hangen weer nieuwe schilderijen. Ook is er een grotere overkapte ruimte gecreëerd achter de werkschuur.

De kosten zijn **5 euro** per persoon.

De avond duurt tot **ongeveer 22-23 uur**; 4 uren sfeer proeven in mooie ambiance, met aandacht voor Jac. P. Thijsse, met een hapje en een drankje.

Het bestuur hoopt jullie in grote getale te kunnen verwelkomen, om elkaar te ontmoeten, bij te praten, en bovenal te genieten.

Witharenweg 24
7738PG Witharen
Tel: 0523-676272
www.atelierwitharen.nl/

Namens het bestuur,
Baukje Reitsma,
secretariaat

U kunt De Hommel in kleur bekijken op internet. Ga naar ivnhardenberg.nl en klik vervolgens op: Organisatie > Redactie De Hommel

De volgende Hommel komt uit in de maand november 2015.

U kunt uw kopij insturen tot uiterlijk 15 oktober 2015.

Aan te leveren artikelen graag in Word, lettergrootte 11, lettertype Times New Roman. Grootte van het artikel (inclusief spaties) maximaal 2500 tekens zonder foto en 2300 tekens met foto.

Foto's per mail los aanleveren

Handgeschreven artikelen mogen ook.

**Kopij bij voorkeur naar e-mailadres:
dehommel@ivnhardenberg.nl**

De redactie dankt u al vast voor uw bijdrage.

Gesponsord door

Rabobank

verrassend
&
origineel

ROEL
VANDENBIGGELAAR
BLOEMEN & WONEN & CADEAUS

EUROPAWEG 21-23
7772 BN HARDENBERG
TELEFOON 0523-271400

Auto verzekeren Bij Vrieling

Bereken uw premie op
www.bijvrieling.nl

Leden bij IVN

IVN Hardenberg-Gramsbergen behoort tot de grootste natuurverenigingen van ons land. Wij hebben momenteel meer dan 370 leden, naast 30 jeugdleden en 30 donateurs. Hieronder begroeten we een nieuwe leden, die zich onlangs heeft aangemeld.

Nieuwe leden:

Dhr. Eggengoor, Gramsbergen

Dhr. Heerspink, Hardenberg

Dhr. Schönhage, Hardenberg

***Hartelijk welkom
natuurliefhebbers!***

*Wie van de IVN leden meldt het volgende
nieuwe lid aan? Op naar 400 leden!*

*Steun de doelstellingen van onze vereniging en
van het landelijke IVN.*

Steun natuur, milieu en landschap!

*Alle info bij de ledenadministratie; zie ook de verenigingsinfo achter in dit
blad!*

***Wij hopen dat u zich
gauw thuis zult voelen in
onze vereniging!***

Zandblauwtjes

Vandaag is het wat minder warm en de laatste tijd is het me opgevallen dat de bermen zo uitbundig in bloei staan. We stappen op de fiets en ik moet wel heel diep graven in mijn geheugen als ik meterslange rijen met zandblauwtjes zie. Gelukkig heb ik een boekje bij me, het zandblauwtje herken ik wel, dat vind ik zulke droppies. Niet sentimenteel worden nu als ik al die schoonheid zie en terugdenk aan de plantencursus van 2003. Waar we ook heen fietsen, zagen we de Sint-Janskruid, boterbloemen, witte en rode klaver, speerdistel, kattenstaart en het wilgenroosje, koekoeksbloemen, veldlathyrus en heel veel fluitenkruid plus klaprozen aan beide kanten enz enz..Ik hou wel van al die vrolijkheid langs de weg, kijk brandnetels staan er ook maar daar zou ik niet verliefd op worden, ondanks dat ze nuttig zijn voor de vlinders. Het koolwitje en de citroenvlinder zijn misschien heel gewoon maar zijn ook gek op al die bembloemen en stralen zoveel geluk uit dat het wat hun betreft altijd zomer mag blijven. Maar ik kan er niets aan doen, de zandblauwtjes zijn voor mij vandaag favoriet. Want ik zie ze ineens overal. Droog en warm en een beetje zand erbij en het komt goed. Een blauwe gloed die zachtjes wiegt in de wind, zodat ik er geen genoeg van kan krijgen. Vandaag is het echt zomer.

Jsje.

In memoriam Kor te Velde

Het was 20 jaar geleden toen ik Kor te Velde leerde kennen. Ik werd voorzitter van de IVN afdeling in Hardenberg en Kor zat toen al in het bestuur. Ik kreeg direct een goed contact met Kor. Wij kwamen beide van een boerderij en hadden toen al veel in de natuur rondgezworven en daardoor ook al redelijk wat kennis van de natuur opgebouwd.

Qua diezelfde kennis moest ik het echter afleggen tegen Kor. Op de vele tochten die ik daarna met Kor in de natuur ondernam heb ik veel van zijn kennis mogen overnemen. En Kor wist alle mooie plekjes in de natuur rond Hardenberg. Nooit zal ik vergeten de keren dat we bezoeken brachten aan de Engbersdijkvenen in Kloosterhaar en de vloeivelden in De Krim. Het was trouwens aan het eind van één van de laatste bezoeken aan de vloeivelden toen Kor mij onthutst mededeelde: Ik ben mijn bril verloren. Ik vroeg direct: Had je die wel op? Jazeker. In het lange natte gras zouden we de bril volgens Kor nooit terug kunnen vinden. Ik sprak hem moed in en zo hebben we de hele route over de vloeivelden nog een keer gelopen. Na een klein uur keerden we ontmoedigd terug naar de auto. Zonder bril, maar..... wat lag er boven op het dashboard?

U raadt het al!

Om in de wintermaanden allerlei soorten watervogels te spotten bracht ik met Kor meerdere bezoeken aan de uitmonding van de Vecht in de buurtschap Genne bij Hasselt. Zo ook naar de Oostvaardersplassen en de Jan Durkspolder in Friesland.

Onvergetelijk waren ook ons bezoek aan de Rauwbloksweg tussen Bergentheim en Kloosterhaar. Kor wist dat daar in het voorjaar de zogenaamde speelvuchten of baltsvluchten van grote groepen goudplevieren konden plaatsvinden. Nou, dat hebben we gezien. Een spectaculair schouwspel om nooit te vergeten.

Kor heeft mij verder ingewijd in het gidsen voor Staatsbosbeheer, nog voor ik officieel als gids mocht optreden. Dat kwam pas later toen ik met Herman Hijink in Almelo de gidsencursus met succes afrondde.

Ook heb ik van Kor geleerd hoe je groepen scholieren kon bezighouden met het vangen van waterdiertjes. Kor wist ook de meest geschikte locatie: een klein slootje langs het fietspad naar Rheeze, waar veel stekelbaarsjes, bootsmannetjes, waterschorpioenen, en allerlei watertorren voorkwamen. Kor wist als geen ander de kinderen daar heel boeiend over te vertellen.

Verder stond Kor mede aan de basis van een groepje vrijwilligers dat op gezette tijden werkzaamheden verricht in de natuur. Begonnen met 6 personen – waarbij de hier aanwezigen Herman Hijink en Henk Wassink - hebben we deze club nu uitgebouwd naar een groep van 25 personen. Wij zetten ons

wekelijks in ten dienste van de natuur en werken op vrijwillige basis voor Staatsbosbeheer, Landschap Overijssel, de gemeente Hardenberg en soms voor particulieren, zoals het knotten van knotwilgen. Wat hadden we bij deze werkzaamheden ook nu nog kunnen profiteren van de kundige inbreng van Kor te Velde.

Het heeft helaas niet zo mogen zijn.

Ik ga nu afronden.

Zoals gezegd: ik heb van Kor veel geleerd. Het was een zeer veelzijdig natuurmens die over allerlei onderwerpen uit de natuur veel kennis bezat. Zo wist hij veel over vogels en vooral over de vogelgeluiden. Hij bracht deze kennis ook over op anderen door de vogelcursussen die hij organiseerde en leidde. Maar ook had hij veel kennis van planten, bomen, vlinders en andere insecten. Het is bijzonder jammer dat al deze kennis al in een veel te vroeg stadium bij Kor verloren is gegaan.

Tot slot: Bedankt Kor voor alles wat je voor de natuur en voor ons hebt betekend. We zullen je nooit vergeten.

Wiebe Tolman

Op excursie met Kor in de Kampmanskuiltjes.

I.V.N. Voor u die van de natuur houdt

De patrijs

De patrijs of het veldhoen (*Perdix perdix*) is, zoals de laatste naam al doet vermoeden, een akkervogel. Patrijzen zijn verwant aan de fazant. Het aantal broedparen is de laatste jaren sterk gedaald. De oorzaak van de achteruitgang van de patrijs is onder andere een gebrek aan grote insecten doordat er nog maar weinig bosjes, ruigten, stoppelakkers en kruidenrijke akkerranden zijn. Het agrarisch gebied is te open, te monotoon geworden voor de patrijs. Bovendien lopen nesten de kans om uitgemaaid te worden in het broedseizoen.

Fraai gecamoufleerd

Het is een magisch en zeldzaam gezicht om in de late avondschemer een familie patrijzen te zien rondscharrelen op een akker, op zoek naar insecten en zaden. Een patrijs herken je gemakkelijk aan de ronde, compacte bouw, de opvallende kastanjebruine vlek op de borst en het oranje “gezicht”. Toch moet je wel heel goed kijken, want door de geweldige schutkleuren van het grijsbruine verenkleed vallen de 30 cm grote hoenders nauwelijks op. Bij onraad of gevaar drukken ze zich tegen de grond en vliegen pas luid fladderend op als je bijna over ze struikelt.

Nieuwe generatie patrijs

De voorbije maanden waren er weinig patrijzen te zien. Dat kwam niet alleen omdat het aantal patrijzen sterk is gedaald, maar ook omdat er in april, mei en juni werd gebroed. Op een verborgen plekje in een ruige akkerrand of dichte begroeiing van struiken hebben ze een nest ingericht met oude dorre bladeren, takjes en lang gras. In een paar dagen worden zo’n vijftien olijfkleurige glanzende eieren gelegd, die 26 dagen later uitkomen. Met de pas geboren kuikens verlaat het ouderpaar het nest op zoek naar voedsel. De eerste drie weken zijn het moeilijkst. Een dichte begroeiing, slecht weer of natte greppel kunnen de kuikens uitputten. Wanneer de patrijzenfamilie dan verder trekt en de kuikens niet meer kunnen volgen, worden ze aan hun lot overgelaten. Laten we hopen dat de omstandigheden aankomende weken gunstig zijn en dat we op een onverwacht moment weer oog in oog staan met grote patrijzenfamilies met mooie gezonde, sterke kuikens.

Livia Leysen

De steenmarter te slim af!

(Actueel natuurbericht uit Giethmen.)

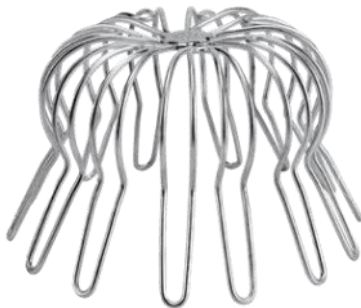
Dit jaar werden opnieuw, evenals vorig jaar, meer dan 24 broedsels in de nestkastjes op ons terrein in Giethmen opgevreten door de steenmarter.

Ondanks de door ons getroffen voorzorgsmaatregelen. De voor de vliegopening geplaatste 4 cm lange PVC-buisjes bleken nog te kort voor deze mui-ter met dramatische gevolgen voor vogels en broedsel.

We vonden in de ijzerwinkel ons laatste red-middel om mee te experimenteren. Aan de nog overgebleven kastjes met broedende en voerende vogels bevestigden we een kraai-enkap en wachtten vol spanning af. En het is gelukt!

De ouders in hun sterke broedzorg vonden ogenblikkelijk de doorvliegopeningen.

De steenmarter had het nakijken.

Na eerder kool- en pimpelmezen vlogen vandaag de eerste bonte vliegenvangers uit.

Snel de fotocamera gepakt voor deze fascinerende opnamen.

Of de vogels volgend jaar nestelen in lege kastjes met deze constructie weten we niet. Maar deze vogels zijn voorlopig gered.

Misschien toch een idee om ons mailtje door te sturen naar anderen met dezelfde marterproblematiek? En we horen graag hun ervaringen.

Vriendelijke natuurgroeten,

Theo Harnischmacher

Ammy Boonstra

GEWOON DE BAANDER

Bij de Baander kennen ze nog de smaak van vroeger. Heerlijke en eerlijke biologische groentes en vlees voor stoofschotels. En natuurlijk voor elke gelegenheid een smaakvol pakket.

De Baander Krommesteeg 1
77712 AV Hardenberg
Tel. 0523-273755
www.streekproductendebaander.nl

Web www.gaasbeekmedia.nl

Druk

Print

Sign

Sjop

GAASBEEK
PRINT - SJOP

Bezoekadres Bruchterweg 13
7772 BD Hardenberg

Telefoon 0523 - 27 11 46

E-mail print@gaasbeekmedia.nl
Web www.gaasbeekmedia.nl

Zomerse dagen

Omdat het zo warm is besluiten we door het bos te fietsen, lekker in de schaduw onder de zacht ruisende bomen door. Het pad is smal en soms moet je goed bukken om geen zwiepende tak in je gezicht te krijgen. Ik kijk graag om me heen ook al moet je goed opletten waar je rijdt. Op een open plek zie ik plotseling een witte buizerd met een prooi, wat een grote roofvogel! In zijn klauwen houdt hij een houtduif stevig vast, zijn witte vleugels een tikje gebogen en zijn kop schuin onze kant op. Snel fietsen we verder om hem niet te storen. Het gezang van de vogels is enorm, in de verte horen we zelfs de veldleeuwerik en het geklop van de grote bonte specht gaat van boom tot boom. Echte zomerse drukte in de schaduw van het bos en waar de zon door breekt is het weer een stuk warmer, maar het lijkt alsof de natuur geen last heeft van de hitte. Wij wel en proberen in de schaduw verder te fietsen. Halverwege de Paterswal ga je ook door het bos, met links de berkenbomen in het veen. Onder de berken zie je dat de wilde zwijnen flink hebben huisgehouden, de paaltjes met draad moet ze tegenhouden en er zijn zelfs twee wildroosters in het fietspad. Alleen zijn de zwijnen hondsbrutaal en gaan soms het grasveld verticuteren bij de bewoners in de buurt. We fietsen terug langs de boerderijen en de heerlijke zoete geur van de jasmijn nemen we nog een stukje mee. De hitte is enorm en omdat er niet overal schaduw is pauzeren we op een bankje onder een eikenboom waaruit van alles naar beneden dwarrelt en het bankje plakt. Maar er was schaduw. De volgende dag vertelt Ina dat ze tijdens het fietsen een goede daad heeft verricht. Ze hoorde een klaaglijke schreeuw van een tureluur boven een diepe sloot. Twee kleintjes gingen steeds kopje onder en kwamen niet langs de hoge waterkant omhoog. Gelukkig kan Ina zwemmen en sprong in de blubberige sloot en zette de natte tureluurtjes op de kant. Dat is dan ook weer een voordeel van het warme weer, je gaat lekker fietsen of zoekt het water op.

Buitengroetjes, Jacqueline

Zwam de Zwam

Diep in het Remerkbos verscholen, leeft en woont de familie Zwam. Pa Zwam ook wel buikzwam genoemd vanwege zijn dikke welgestelde omvang, was op een mooie dag verliefd geworden op ma buikzwam, een schoon geel

bovistmeisje met mooie tekeningen op haar huid. Zij droeg de naam van aardappelbovistje. Ze trouwden en weldra kwamen er diverse leuke kleine buikzwammetje. De jongste een verlegen bovistje kreeg de naam Zwam.

Die naam kreeg hij omdat hij altijd verkleurde van citroengeel tot okerbruin als de andere zwammen hem een vraag stelden, ook dan begon hij licht te stotteren of hij haalde diverse

woorden door elkaar dus “zwammen” zeg maar.

Ook zijn neefjes en nichtjes met namen als: *Plooivoetje*, *Zwartje*, *Moerasje*, *Worteltje*, *Kleine*, *Kale*, *Ruitje* en *Loodgrijze* bovistjes moesten altijd zo om hem lachen dat het stuifpoeder boven op de bol wegvloog de wijde wereld in. Zwam zat de meeste tijd van de dag op het zandgrond achter de eiken- of berkenboom en droomde over allerlei dingen in het bos, zijn fantasie was groot.

Dan zag hij de glinsteringen van het zonlicht door de takken van de groene bladeren spelen met de schaduwen of de dauwdruppel die tussen de naalden van de spar gevangen zaten en als kleine sterretjes het donkere groen in de sparrenbos verlichten.

Het Remerkbos was het mooiste bos in de wijde omtrek dat vooral in de herfst druk werd bezocht door anderen zwammen. Het is dan één kleurenpracht van al die verschillende paddenstoelen met hun diverse kleuren en vormen.

Op een late namiddag stond Zwam te dromen toen hij een heel zacht lief stemmetje hoorde zingen, dat langzaam dichterbij kwam.

Heel voorzichtig gluurde hij even om het stammetje van de berk heen en hij schrok zo dat

hij haast een barst in de bol kreeg.

Een heel mooi jong paddenstoeltje kwam zomaar bij hem boven de grond uit. Nogmaals gluurde hij om het stammetje en zag dat het een mooi meisje was met een olijfgeel hoedje, zacht en viltig. Onder het hoedje zaten kleine gaatjes, net kleine holle buisjes die goudkleurig glansden in het licht. Zijn hart klopte als een specht in de boom en het stuifpoeder vloog om z'n buik heen als wolken bij de storm in de lucht.

"Hallo, wie ben jij?" vroeg het paddenstoelenmeisje aan Zwam. Toen hij weer heel voorzichtig om het hoekje van de boom keek, riep Zwam "wie ikke?" en hij kreeg alweer een kleur op de bolle wangen. "Ja, jij." "Nou ikke", stotterde hij. "Ik heet Zwam."

"Oh wat een leuke naam" zei het paddenstoelenmeisje. "Ik heet Boléétje."

Elke morgen kwam Boléétje weer bij Zwam, en ze ging dicht tegen hem aanstaan en met haar voetje tikte zij tegen zijn voet, dat wist hij zeker, hij gloeide. Ze werden verliefd op elkaar en dus gingen ze op een mooie herfstdag trouwen. Het werd een stralende bruiloft met slingers gemaakt door slijmzwammetjes in de kleuren van rood/wit/blauw en geel. De pissebedden trokken de kar die gemaakt was van een wilde uitgeholde kastanje, gevuld met hapjes en drankjes gemaakt van beukenootjes, bosbessen, bramen en overgoten met honingdauw.

De vogels zongen het mooiste lied en in de avond zorgden de vuurzwammetjes voor warmte bij het kampvuur.

Als jullie nu in het najaar gaan wandelen in het Remerkbos moeten jullie goed opletten, want nu nog steeds komen de nieuwe boleetjes elk jaar bij opa Zwam op visite en dan vertelt hij met kleur op de wangen over oma Boléétje. De kleintjes blijven soms wel weken bij opa en oma logeren en dan roept opa Zwam. "Jullie lijken wel kostgangersboleetjes", en dan schudt zijn dikke gele aardappelbovistenbuik van het lachen.

G.J.A. Kremer

Tureluurs van fotografen met app.

Door *Mark Veldkamp*

(uit de Telegraaf van 22 juni 2015, gedeeltelijk overgenomen door Lydia de Waard)

Onze gevederde vrienden worden horendol van “natuurliefhebbers” die via een speciale app op hun mobieltje vogelgeluiden op maximaal volume afspelen. Op deze manier worden de dieren uit het struweel gelokt en kan relatief eenvoudig een foto worden gemaakt.

Ook wordt de cameralens steeds dieper in nestkasten gestoken om “mooie close-ups” te maken. Met name het zogenaamde ‘tappen’, het afspelen van vogelgeluiden, zorgt de laatste tijd voor ernstige verstoringen, zegt Dylan Verheul, oprichter van de natuursite Waarneming.nl.

Elk dier heeft z’n zwaar bevochten territorium, als een vogel plotseling wordt geconfronteerd met het geluid van een rivaal moet hij vechten of vluchten. “En steeds vaker wordt het vluchten. Het geluid dat een mobieltje voortbrengt klinkt oorverdovend voor vogels, want die beschikken over een uitstekend gehoor. Hard getjilp duidt op een sterke tegenstander waarmee je maar beter de confrontatie niet kunt aangaan.

“Met name in de paartijd en het broedseizoen heeft dit dramatische gevolgen. Een vluchtende vogel zal een nieuw territorium moeten veroveren. Maar dat is een drama dat de zogenaamde natuurliefhebber volledig ontgaat”. Verheul denkt dat de fotografen in twee categorieën zijn te verdelen. “Het is onkunde en onschuldig enthousiasme of een gewetenloze jacht naar roem, om die foto die niemand heeft”.

Het afspelen van geluid om een vogel te lokken is volgens artikel 10 van de Flora- en Faunawet verboden. Verheul: “Het valt simpelweg onder verstoring van de natuur. En dat mag niet”.

Excursies volwassenen

Vrijdag 11 september.

Excursie Nachtvinders

Start: 21 uur, De Koppel (met auto)

Duur: ± 2 uur.

Gidsen: Bauk Reitsma en John Roeden

Info: 0524 562 444

Zondag 27 september.

Excursie Nieuwe Veen

Start: 10 uur, De Koppel (met auto)

Duur: ± 2 uur.

Gidsen: Gerrit Hankamp en Herman Hijink

Info: 0523 265 556

OVERWEG

JUMPER HARDENBERG

óók goed voor uw tuin !

Dierenspeciaalzaak en Tuinbenodigdheden

Haal het ECOstyle magazine
voor natuurvriendelijk tuinieren.

laat de natuur het werk doen

laat de natuur het werk doen

Hessenweg 17, Hardenberg. jumper@overweghardenberg.nl

**Recreëren op of vanuit deze
prachtige natuurcamping is
een aanrader voor elke
natuurliefhebber.**

Veel gespotte vogels zijn o.a.:
spechten, mezen, mussen, boom-
klever, boomkruiper, oeverwaluw, grote zilverreiger,
roofvogels en uilen. Maar ook dassen, vossen, reeën en
andere zoogdieren kunt u hier verwachten.

Beleef de natuur met één van onze volgende acti-
viteiten:

**Dauwtrappen, Kerstwandeling, Bushcraft Belevingswandeling, Bushcraft Fotopre-
sentatie, Bushcraft voor Kids Verjaardagspartijtje, Workshops Houtsnijden,
Bushcraft voor Scholen, Bushcraft op Maat voor diverse Groepen, Het Naar Buiten
Familiespel of een Excursierit met de Voerman van Staatsbosbeheer.**

Martin Overweg, Rheezerweg 123, 7795 DB Diffelen, tel. 06-1323 1326

E-mail: info@deklashorst.nl

Internet: www.deklashorst.nl ; www.facebook.com/vechtdalbushcraft

IVNers stellen zich voor.

Vandaag ga ik op bezoek bij Jan Euverman. Jan woont in een groene straat en dat vind ik wel bij hem passen. Een heerlijk ruim huis met een grote tuin. Jan is op 29 september 1951 in Bruchterveld geboren. Het was een groot gezin, vader moeder zes jongens en twee meisjes. Zo met z'n allen was het een drukte van belang op de boerderij. Ze hadden zes koeien en omdat Jan de oudste was moest hij wel mee helpen met melken, maar dat vond hij niet erg, Jan was graag buiten in en om de boerderij. Vader werkte bij de Heijdemij en moeder zorgde voor het grote gezin. Jan vertelt dat hij een hele gezellige en fijne jeugd heeft gehad. In de vrije uren was hij altijd buiten met zijn broers en vrienden. Het bos in, bomen beklimmen en eieren zoeken en dan met zijn pet vol verschillende soorten eieren naar huis. Daar werden ze uitgeblazen en opgehangen, kortom Jan was en is nog steeds graag in de natuur te vinden. Maar er moest ook een vak geleerd worden en Jan ging na de lagere school naar Hardenberg. Hij wordt onderhoudsschilder en gaat bij Lennips werken. Om hogerop te komen besluit hij de avondschool erbij te doen. In 1975 trouwt Jan met Zwaantje Overweg en ze gaan in Hardenberg wonen, er worden twee jongens en een meisje geboren. Inmiddels zijn er zeven kleinkinderen. Jan is trots op het huis waarin ze wonen, lang geleden kocht hij het van zijn schoonvader en heeft alles naar hun zin verbouwd. Helaas heeft Zwaantje er niet lang van kunnen genieten. Na een zware periode heeft Jan nu een geweldige toekomst met Jantina en ze zijn alweer vijf jaar getrouwd. Het klikt heel goed tussen alle kinderen en ineens zijn er elf kleinkinderen. Ik

denk terug aan de ledenavond, want Jan is al 25 jaar lid van het IVN en vraag hem naar de begintijd, hoe dat toen ging. Jan vertelt dat hij in die tijd bij de roofvogelwerkgroep zat. Ze gingen allerlei soorten roofvogels inventariseren, het bos in en de ladder mee op zoek naar de nesten. In samenwerking met Sovon en onder andere Gerrit Breukelman die de “klimmer” was gingen ze gewapend met emmer de eieren en de jongen keuren. Dat was een serieuze bezigheid en tegelijkertijd was je lekker buiten in de natuur, leerzaam en nuttig, je deed veel kennis op over de verschillende soorten roofvogels. Jammer genoeg mag er vanuit hogerhand vanwege de veiligheid geen gevaarlijke toeren op ladders en aan nestkasten hangende capriolen worden uitgehaald. Behalve het spotten van takkelingen, dat is nog toegestaan. Takkelingen zijn de

soorten roofvogels. Jammer genoeg mogen er vanuit hogerhand vanwege de veiligheid geen gevaarlijke toeren op ladders en aan nestkasten hangende capriolen worden uitgehaald. Behalve het spotten van takkelingen, dat is nog toegestaan. Takkelingen zijn jongen buiten het nest, die wachten op mamma's maaltje. Vooral in het Engelandse bos waar veel ransuilen zitten. Maar Jan blijft actief in de natuur, regelmatig gaat hij er alleen op uit en blijft de vogels volgen en fotograferen. Of lekker op de fiets en dan gaat de verrekijker mee. Eens per jaar gaan ze samen met de bus ontspannen mooie landen bezoeken want de natuur is daar toch weer anders dan hier. Op vakantie naar Drenthe of Gelderland om fraaie fietspaden te volgen is een waar genoegen vertelt Jan. "Maar ja dat is in de zomer, en de winter dan?" vraag ik. Jan heeft ook meegedaan met de wintertelling van de vogels, want zelfs in de winter spot je nog zoveel kleine en grotere soorten. Natuurlijk heb je de echte trekvogels, maar er overwinteren er ook veel in die koude periode. De wintertelling gebeurde hoofdzakelijk langs de vecht. Jan is een bevlogen natuurliefhebber die graag buiten is om steeds weer nieuwe ontdekkingen te doen, maar vind het ook prettig om in de tuin te werken. Jan heeft 45 jaar als schilder gewerkt, maar heeft nu ook het schilderdoek ontdekt en werkt met acryl. Maar het allermooiste is het genieten daarbuiten, samen of even alleen op de fiets, maar vooral gezond blijven.

Jan houdt van roofvogels, maar komen er vissen of planten op zijn pad die hij niet herkent, dan duikt hij in boeken om de onbekenden te achterhalen. Jan is een vrolijk mens en geniet. "Kom mee", zegt hij en neemt mij mee naar de achtertuin. Vol trots laat hij mij zijn enorme kastanjeboom zien, die hij zelf geplant heeft. En in een flits zie ik een jonge Jan met een schepje de kastanje in de grond stoppen.

Jacqueline.

Een fiets is een gebruiksobject en daarmee onderhevig aan slijtage. Daarom heeft iedere fiets onderhoud nodig. De rem- en versnellingskabels rekken iets uit, de remblokken slijten en de verschillende metalen onderdelen werken op elkaar in. Daarom is het aan te raden van tijd tot tijd een servicebeurt te laten uitvoeren, waarbij alle onderdelen gecontroleerd, afgesteld en waar nodig van nieuw vet of olie voorzien worden. Zo kunt u weer veilig en zorgeloos op pad.

We kennen verschillende soorten servicebeurten. Welke u ook kiest, op vertoon van 'De Hommel' ontvangt u € 10,00 korting in heel 2015.

www.fietserz.nl

Excursie Eerder Achterbroek

Het Eerder Achterbroek is een prachtige omgeving waar de weilanden niet rechthoekig zijn. De scheidingen lopen kris-kras. Er zijn mooie poeltjes met riet te vinden. Herman Hijink vertelde over de bloeiwijze van de grove den (zie foto). Mannelijke en vrouwelijke bloemen zijn te vinden in dezelfde boom. Dit heet éénhuizigheid. Op de foto is tussen de vrouwelijke en de mannelijke bloem een heel klein éénjarig dennenappelje te vinden.

Spechten (en ook andere vogels?) nemen dennenappels mee naar een andere boom, bijv. een eik, om die ergens in te klemmen en de zaden er uit te pikken. Soms zie je een plas kaalgeplukte dennenappels liggen bij zo'n boom.

Verder hebben we de oude boerderij “De Meulenhorst” bezocht waar jonge kalveren op stal lagen en waar je koffie en bier kon kopen. Het bier wordt daar ter plekke gebrouwen, in bierbrouwerij De Pauw!

O ja, we hebben ook nog reeën gezien.

André Kok

Salomonszegel

Grove den

Grootschalig versus kleinschalig

Grootschalig

De landbouw breidt de laatste tijd weer uit, schaalvergroting. Een door de economie gedreven verandering die continu doorgaat.

Welke gevolgen heeft dat voor de natuur?

2015 is het jaar van de bodem.

Vruchtbare grond verdwijnt, de wereldbevolking groeit, de vraag naar voedsel wordt groter.

Gaat het mis?

De oplossing ligt in een goed beheer van de gronden. Een gezonde bodem is weerbaar en sterk.

Een goed evenwicht vinden tussen de chemische, fysische en biologische eigenschappen van de gronden is belangrijk. Dus de boeren en de beheerders van de gronden zullen zorgvuldig moeten omgaan met hun land.

In de land- en tuinbouw zal men duurzaam moeten gaan ondernemen.

Gelukkig dringt het al bij veel agrariërs door dat duurzaamheid in de bedrijfsvoering belangrijk is.

Kleinschalig

In sommige delen van ons land kun je dat nog zien, kleinschaligheid.

Eerde en het Eerder Achterbroek zij zulke bijzondere gebieden.

Het is kleinschalig en een kampen- en heide-ontginningslandschap, zoals vroeger veel in Oost-Nederland te vinden was. Door ruilverkavelingen vanaf de jaren zestig en efficiëntie in de landbouw is het grootste deel van dit coulissenlandschap verdwenen; percelen werden groter, bomenrijen en houtwallen verdwenen en beekjes werden vergraven tot rechte stromen.

Hierdoor is het Eerder Achterbroek een zeldzaamheid geworden.

Onze IVN afdeling organiseerde een wandeling door dit landschap op 23 mei.

Met de gidsen liepen de belangstellenden over de zandpaden langs de boerderijen, bloemrijke weilandjes met drinkpoelen, akkers met granen, heideveldjes en bosjes. Het beekje De Bevert kabbelt rustig door het gebied.

Genieten van de rust en schoonheid van dit kleinschalige landschap.

Laten wij natuurliefhebbers kleinschaligheid koesteren en deze ‘pareltjes’ in het landschap goed blijven onderhouden.

Hopelijk zullen de ondernemers in de veeteelt, land- en tuinbouw hun bodem koesteren, in hun bedrijven duurzaamheidsprogramma's starten en implementeren.

Dan staan grootschaligheid en kleinschaligheid niet tegenover elkaar maar kunnen samengaan.

Dan staan grootschaligheid en kleinschaligheid niet tegenover elkaar maar kunnen samengaan.

Wij- de consument - en zij - de producent – zijn uiteindelijk verantwoordelijk voor een duurzame voedselketen.

Baukje Reitsma

Een drinkpoel

De groep luistert naar de gidsen

Excursies voor Jeugd

Woensdag 13 augustus.

Thema: Eten uit de natuur

IVN gidsen: Marlis en Herman

14.00 – 16.00 uur, De Koppel.

Voor info en opgave tel. 0523-273388

Woensdag 23 september

Thema: Muizen

14.00 -16.00 uur, De Koppel

Voor info en opgave tel. 0523-273388

Duurzame landbouw op basis van een gezonde bodem

2015 is door de VN uitgeroepen tot 'Jaar van de Bodem'. Dit jaar wil men zoveel mogelijk mensen bewust maken van de bodem waarop we wonen, werken, onze vrije tijd doorbrengen en -niet onbelangrijk- van eten. Daarom is het goed om stil te staan bij het belang van een 'gezonde bodem' zoals in onderstaand artikel (IVN-commissie Duurzaamheid):

Een gezonde bodem:

- is rijk aan een gevarieerd bodemleven met (micro)organismen, insecten, Schimmels, bacteriën, wormen
- bevat veel organische stof
- heeft een juiste balans tussen (sporen) elementen voor plant, dier en mens
- heeft een goede structuur
- kan goed water en lucht opnemen/ vasthouden en weer afvoeren.
- filtert/zuivert water en lucht
- slaat koolstof uit CO₂ op
- een gezonde bodem die duurzaam wordt behandeld is veerkrachtig en in staat zich na een oogst te regenereren

Een gezonde bodem, heeft geen kunstmest nodig, want ze bevat alle, noodzakelijke (micro)organismen, (sporen)elementen en organische stof. Kunstmest forceert planten in hun groei, waardoor ze niet de tijd hebben om alle andere voedingsstoffen uit de bodem op te nemen, dus minder gezond zijn. Voedsel van een gezonde bodem bevat meer sporenelementen dan voedsel van een verarmde bodem. Dit geldt overal ter wereld: ook als er genoeg te eten is, moet het voedsel de essentiële voedingsmiddelen bevatten, en dat lukt niet als die voedsелеlementen missen in de lokale bodem. Een gezonde bodem houdt water goed vast (sponswerking), spoelt geen kostbare grondstoffen uit en slaat CO₂ in de vorm van koolstof op. Wanneer de bodem duurzaam wordt verzorgd (kringloop, goede mest van gezond vee, goede wisselteelt, braak laten liggen en andere technieken, lichte landbouwmachines), herstelt hij zich na elke oogst.

Met een dergelijke verzorging kan ook een niet-gezonde bodem in een kringloop-aanpak met eventueel toevoeging van natuurlijke bodemverbeters zoals meel van oergesteenten, zeewier, koolstof etc., zich vaak toch in drie tot vijf jaar herstellen. (van Bruchem, 2000; van Haaften, 2002).

Het is duidelijk dat een gezonde bodem leidt tot gezondere planten, dieren en ook mensen.

Gezonde planten hebben meer weerstand en hebben minder/geen pesticiden nodig. Voordelen hiervan zijn: de boer ademt geen gifstoffen in, mensen krijgen geen residuen van pesticiden binnen, dieren eten geen vergiftigde planten, vergiftigde insecten of vergiftigde kleinere dieren (biodiversiteit blijft groot), pesticiden komen niet in de bodem en het grondwater. Bovendien zuiveren gezonde planten de lucht en houden ze grond vast.

Gezonde dieren hebben geen hormonen en antibiotica nodig, dus er komen geen ongezonde resten in vlees, zuivel of eieren. Als koeien gezond gras eten, dat hier voor hun neus groeit, produceren zij gezonde melk en hebben ze minder tot geen krachtvoer nodig (geen oerwoudverlies elders om soja of maïs te verbouwen en over de wereld te transporteren, dus weer minder voedselkilometers etc.). Gezonde dieren produceren gezonde mest, waarmee de bodem zich kan herstellen van een oogst. Gezonde mest stinkt niet en hoeft niet in de bodem te worden geïnjecteerd.

Mensen die gezond eten hebben meer weerstand, zijn minder vaak ziek (goed voor een gezonde economie) hebben minder medicijnen nodig, liggen minder lang in ziekenhuizen, kunnen zich fysiek, emotioneel en mentaal beter ontwikkelen en hebben daardoor meer handelingsperspectieven in de samenleving. De aanwezigheid van voldoende gezond voedsel draagt bij aan een vermindering van conflicten over toegang tot de beste gronden en maakt Derde wereldlanden onafhankelijker van de wereldmarkt.

Het mag duidelijk zijn, dat het telen van gewassen waarbij de bodem wordt dood gespoten niet bijdraagt aan een gezonde en duurzame samenleving.

Bronvermelding: Het Haags Milieucentrum: Sluit de Voedselkringloop (juni 2010)

*Lydia de Waard-
Levöleger*

Adm. Helfrichstraat 35, Hardenberg-Tel.0523-260476

- * Afdrukken van alle digitale foto bestanden (v/a 5 minuten)
- * Pasfoto's
- * Foto van Foto(zonder beeld verlies!)
- * Omzetten van kleur naar zwart/wit en/of bruintoon.
- * Samenvoegen van verschillende foto's.
- * Restauratie
- * Foto's van dia's
- * Scannen van dia's en op CD of DVD zetten
- * Verwijderen van kleurzwemen, achtergronden of storende elementen.
- * Professioneel scannen van 6x6 en 6x4,5 negatieven
- * Scannen van kleinbeeld negatieven

SPECTOR smartphoto

SERVICE- EN TANKCENTER DE GROOT

BRUCHTERWEG 99

7772 BK HARDENBERG

TEL.: 0523-261588

Waterwantsen

De schaatsenrijder en het bootsmannetje zijn de bekendste waterwantsen. De schaatsenrijder presteert iets wonderlijks: hij loopt over water. Wat heet lopen? Een schaatsenrijder sprint! In één seconde schiet een 2 cm grote schaatsenrijder gemakkelijk één meter vooruit. Om te ontsnappen aan belagers springt een schaatsenrijder zomaar 10 centimeter omhoog. Het is verleidelijk om die snelheid om te zetten in de dimensies van een mens. Op de atletiekbaan zou een sprinter de 100 meter in 1 seconde afleggen. Een hoogspringer zou met gemak uit het atletiekstadion springen.

De schaatsenrijder roeit met de middelste, stuurt met de achterste, en jaagt met de voorste poten. Aan de voeten van vier van zijn poten zitten microscopisch kleine haartjes met een waslaagje, die minuscule luchtbelletjes vasthouden. Die haartjes met luchtkussentjes vergroten de oppervlaktespanning van het water. Te zien is hoe het oppervlak als een taai vlies wordt ingedeukt, maar niet breekt.

Insecten zonder zwemdiploma zijn prooi. Schaatsenrijders opereren soms als een groep microhyena's. Ze jagen samen op grote insecten die onfortuinlijk in het water belanden. Zoeken deze als drenkeling hun heil op een drijvend blad, dan duwt de schaatsenrijder de ongelukkige weer terug in het water; totdat...

Het verwante bootsmannetje ziet er uit als een roeibootje met twee enorme peddels, waarmee hij rug crawlt. Dat is handig, want hij jaagt vlak onder de waterspiegel. Aan het plafond drijft of zwemt zijn maaltijd. Op zijn buik parelen zilverkleurige luchtbelletjes, die fungeren als zuurstoftank. Onder water moet het bootsmannetje in beweging blijven of zich vastklemmen aan vegetatie, anders werken die bellen als een boei en schiet hij omhoog.

Het bootsmannetje heet ook wel waterbij. Hij bijt. Met zijn krachtige kaken kan hij gemeen, zelfs pijnlijk voor mensen, toeslaan.

John Roeden

PEARLE

OPTICIENS

Pearle Opticiens Hardenberg

Fortuinstraat 3a

Tel. (0523) 27 16 10

www.kampeerenoutdoorreiling.nl
www.kampeeer-winkel.eu

**Hardenberg
Almelo**

Hardenberg
 $\pm 4000\text{m}^2$

Almelo
 $\pm 900\text{m}^2$

Ook voor onderhoud en schadeherstel aan uw caravan of camper,
kunt u terecht bij Kampeer & Outdoor Reiling Hardenberg.

Kijk voor de actuele **aanbiedingen** op www.kampeerenoutdoorreiling.nl

Hardenberg:

- In- en verkoop caravans
- Caravanonderdelen
- Verhuur caravans
- Kampeer artikelen
- Outdoor artikelen
- Kleding
- Wandelschoenen

Winkel / Caravans / Verhuur / Werkplaats

Hardenberg
Loswal 2
7772 TT
T 0523 260398

Winkel

Almelo
Hospitaalweg 4
7807 TW
T 0546 815647

De grootste kampeerwinkel van Overijssel!

Troostvogel

Onlangs overleed Drs. P (zonder punt!). In de bundel *Tante Constance en Tante Mathilde* verscheen in 1999 het prachtige gedicht “Troostvogel”, door Herman van Veen op muziek gezet:

Wanneer je soms iets naars beleeft
Je niet mag uitgaan door de regen
Of slaande ruzie hebt gekregen
Met iemand waar je veel om geeft

Als speelgoed door een mankement
Niet meer zo leuk is als tevoren
Je kwartje ergens is verloren
Kortom, als je verdrietig bent

Dan komt de vogel met een lied
Je hoort het, maar je ziet hem niet
En als hij voor je heeft gezongen
Dan vliegt hij weg met jouw verdriet

Zolang er kinderen bestaan
Is hij ze altijd komen troosten
In Doesburg of in 't Verre Oosten
Of waar hij ook naar toe moest gaan

De vogel is in al die tijd
Nog nooit beschreven of geschilderd
Is hij beeldschoon of erg verwilderd?
Daarover heerst onzekerheid

In elk geval, hij meent het goed
Hoewel door alles wat hij doet
Je kans hebt dat je noodgedwongen
Een tijdje op hem wachten moet

Dan komt de vogel met een lied
Je hoort hem, maar je ziet hem niet
En als hij voor je heeft gezongen
Dan vliegt hij weg met jouw verdriet

Bakkerij Slatman

Bruchterweg 67
Hardenberg

Anerbeenseweg 34
Ane/ Gramsbergen

Kurk en Fineervloeren | Behang | Houten vloeren
Kamerbreed Tapijt | Meubelstoffering | Laminaat
Gordijnen en Raamdecoratie | Schuifwandsystemen
Karpetten | Vinyl en Marmoleum | Slaapstudio

voor de totale woonbeleving...

Gramsbergerweg 62 Hardenberg
Tel: 0523 - 261 234
www.woonwinkelramaker.nl
info@woonwinkelramaker.nl

In memoriam

Deze zomer zijn weer twee leden ons ontvallen.

Henk Herbert en Albert ter Wijlen

Henk was sinds 2002 lid van onze afdeling.

Hij was de steun en toeverlaat van Joke Herbert. Voor deze twee mensen waren muziek en kunst en de natuur (planten) hun lust en leven. Een mooie tuin bij het huis en jarenlang hadden ze een groentetuin.

Vol overgave werd er gewerkt in de tuinen. Was er een natuurexcursie met muziek dan probeerden ze erbij te zijn.

De natuur was de inspiratiebron voor hun tuinplanten, genietend van al het moois wat de natuur brengt in de nabije omgeving.

Albert was sinds 2003 huisgenoot lid van onze afdeling.

Ook Albert had samen met Mariet oog voor de natuur en planten. Een mooie tuin rondom het huis en een ‘paradijsje’, “De Fazant”, in Collendoorn. Daar was hij samen met Mariet regelmatig te vinden toen hij nog goed gezond was. Een plekje voor de vogels, kippen, en bomen en planten en een vijver.

Albert had ook verstand van geldzaken en heeft Mariet met raad en daad bijgestaan in haar penningmeesterschap. Vaak heeft Albert de IVN-kas gecontroleerd als kascommissielid.

Het bestuur en de IVN-leden wensen Joke en Mariet sterkte met het verlies van hun beider echtgenoten.

De Mooiste en leukste APP's...

Het gaat in deze rubriek niet om de mooiste of de meeste complete APPS. Het gaat erom dat de lezers elkaar informeren omtrent APPS die je al of niet tegen betaling kunt downloaden. De een is gebruiksvriendelijker dan de ander. De een informatiever dan de ander.

De APP : Questionmark.

Deze App geeft inzicht in de duurzaamheid van supermarktprodukten. 22000 produkten zijn onder de loep genomen.

De App: Watersaver.

Deze App houdt bij hoeveel water je gebruikt en wat je kunt besparen.

De App: Fridge cookin

Hoe maak je een nieuw gerecht van de restjes in de koelkast.
Hoe zorg je ervoor dat je minder hoeft weg te gooien?

Dit was de laatste aflevering van deze rubriek. Het gebruik van App's is een onderdeel geworden van onze manier van leven, als nuttig hulpmiddel en als informatiebron. In iedere publicatie worden App's vermeld zodat App's toegankelijk zijn geworden voor iedereen met een Iphone of Tablet.

Aart Bentsink

Het IVN draagt bij aan een duurzame samenleving door mensen te betrekken bij natuur, milieu en landschap

Snoepwinkel

In de ban van het Beest. Een bundeling van 65 artikelen die onder de naam 'Beestje van de week' verschenen in de zaterdag editie van de *Volkskrant*. Steeds stond een Nederlands dier centraal, met de laatste inzichten over gedrag en leefwijze vanuit wetenschappelijk perspectief. Zeer leeswaardig en informatief. Verschijnt dit najaar bij uitgever Atlas Contact.

Voortplanting. Stephan van Duin. Moeten planten ook eerst met elkaar uit eten? En welke plant verleidt een vleermuis? Het boek "Voortplanting" staat vol met verleiding, vermenigvuldigingen en de vele nakomelingen die daaruit voortkomen. ISBN13: 9789045317601.

De Italiaanse Chauffeuse. Een boek vol tragikomische belevenissen rond vogels en vogelaars van Hans Dorrestijn. Hilarisch en ontroerend. Uitgeverij Nijgh & van Ditmar.

Thijsses's Hof. Omdat de oudste heemtuin van Europa, Thijsses's Hof in Bloemendaal, 90 jaar bestaat schreef Willem Holthuis een boek over de geschiedenis van de tuin. Natuurmonumenten biedt een ledenaanbieding (zie het blad 'puur natuur').

Havik toont geen genade

In "De Hommel" van afgelopen mei is onder het kopje "Vogelweetje 55" de havik in het kort beschreven. Wie had kunnen bedenken dat mijn vrouw – bij toeval – getuige is geweest van een havik die kort daarvoor een spreeuw had "gestoten". Dat alles gebeurde tegenover ons huis in Heemse (Hazenbos), op de oprit van de burens. Mijn vrouw ging boodschappen doen en verliet niets vermoedend het huis. Al lopend naar de auto stond ze opeens oog in oog met een havikmannetje, met in zijn poten een nog levende spreeuw. De havik bleef - wellicht ook wat overrompeld - zitten, zodat mijn vrouw de gelegenheid kreeg om snel het fototoestel te pakken en bijgaande foto te nemen. Het bijzondere aan deze foto vinden wij dat de havik en de spreeuw elkaar eens goed in de ogen kijken. Het is alsof de spreeuw de havik smeekt om hem niet te doden en op te peuzelen. De havik – zo gaat dit verhaal verder – kent echter geen genade. Even later vliegt hij weg, met de spreeuw stevig vastgeklemd tussen zijn klauwen. Mijn vrouw heeft de afloop op zich niet gezien, maar het beloofde niet veel goeds voor de spreeuw...

Tja, dat is ook de natuur: eten en gegeten worden.

Lambert Zandman.

Naturrasendünger von CUXIN

CUXIN Grün-Kalk fein

Gekörnter, einfach streubarer Spezialkalk für Rasen und Ziergarten. Vorbeugend gegen Versauerung. Mit hohem Magnesiumanteil für eine schöne Grasnarbe.

20 kg
für 200 - 400 qm

CUXIN Mikro- rasen- Dünger

Vertikutieren nicht
mehr notwendig!

- Mit indirekter Wirkung gegen Moos und Filz.
- Mit lebenden Mikroorganismen, die Rasenfilz zersetzen.
- Lässt Ihren Rasen wieder atmen.

20 kg
für 200 qm

CUXIN Rasendünger Spezial

- Mit Langzeitwirkung
- Minigran®: streut besser und staubt weniger

10 kg
für 250 qm

Dorfstraße 22 **Wielen** Tel. 05948 / 93460

Reeënpraat

Aan de kant van de weg ligt een dode ree. Daar ligt ze dan, met een pluk gras nog in haar bek. Wat er gebeurd is wisten we niet precies, wel dat ze was aangereden en nog een stukje was doorgestrompeld. Wanneer het opruimingsteam arriveert, blijkt dat ze ergens in het veld nog twee jongen heeft achtergelaten. Dezelfde dag gaat een stel mannen op zoek naar de weesjes, een bijna onmogelijke opgave omdat ze zich goed kunnen schuilhouden. De tijd dringt en de mannen verspreiden zich over de akkers. Na een poosje staken ze de zoektocht en verzamelen de mannen zich. Er heeft zich een afschuwelijk drama afgespeeld waardoor de ree is gaan zwerven. Na onderzoek blijkt dat haar melk al aan het opdrogen was en dat haar tweeling al een paar dagen niet had gedronken. Het hoge gras van de linkse akker was pas gemaaid en in dat hoge gras had moederree haar kleintjes met een gerust hart achtergelaten.

Jsje.

IVN HARDENBERG-GRAMSBERGEN
Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid
(ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 40062389)

Samenstelling bestuur

Voorzitter/ Aart Bentsink, Kleine Pollen 33, 7772 KJ Hardenberg
2e secretaris tel. 0523-266360, e-mail: a.bentsink@vodafonevast.nl
Vice-voorzitter/ John Roeden, Broekdijk 7, 7695 TB Bruchterveld,
excursies : tel.: 0523-231161, e-mail: roeden@xs4all.nl
Secretaris: Baukje Reitsma, Anergievenweg 25, 7788 AG Anergieven,
tel. 0524-562444, secretariaat@ivnhardenberg.nl
Penningmeester: Hans Soer, Bovenmaat 29, 7772 JG Hardenberg,
tel. 0523-261095, e-mail: penningmeester@ivnhardenberg.nl
Bestuurslid/ Yolande v.d. Aa, Zwanebloem 11, 7772 MT Hardenberg,
jeugdzaken: tel. 0523-260722, e-mail: yvanderaa@ziggo.nl
Bestuurslid/ Janny Leenheer, Zonnelaan 5, 7771 ER Hardenberg,
ledenadministratie: tel. 0523-264726, e-mail: jannyleenheer@online.nl

Ledenadministratie: Janny Leenheer, Zonnelaan 5, 7771 ER, Hardenberg,
tel. 0523-264726, e-mail: ledenadministratie@ivnhardenberg.nl

Redactie de Hommel: Jacqueline Slootweg, Lambert Zandman en Loekie v.d. Schoor
Adres: Boerendijk 14, 7691 PB Bergentheim
tel. 0523-250893, e-mail: dehommel@ivnhardenberg.nl

Contactpersonen van onze IVN afdeling:

Vogels algemeen:	vacant	
Zangvogels (nestkasten):	Familie Lambers	0524-562067
Steenuilten:	vacant	
Roofvogels:	Gerrit Hankamp	0523-265556
Weidevogels:	Bert Stegeman	06-53232567
Wilde planten:	Baukje Reitsma	0524-562444
Bomen:	Herman Hijink	0523-267661
Excursies:	John Roeden	0523-231161
Natuurgebieden:	Gerrit Hankamp	0523-265556
Vlinders:	Baukje Reitsma	0524-562444
Bijen:	Gerrit Hankamp	0523-265556
Vleermuizen:	Jan van Hoek	0523-267269
Padden, amfibieën:	Marinus Oogjes	0523-263661
Paddenstoelen:	Geertje van der Berg	0523-683585
Landschapsonderhoud:	Wiebe Tolman	0523-261005
Redactie De Hommel:	Jacqueline Slootweg	0523-250893
Publiciteit:	John Roeden	0523-231161
E-mailadres vereniging:	secretaris@ivnhardenberg.nl	
Website:	ivnhardenberg.nl	

**hardenberg
gramsbergen**

Dauwtrappen

Dauwtrappen

De Hommel wordt gedrukt bij De Printsjob in Hardenberg

***Redactieadres:
Boerendijk 14
7691 PB Bergentheim***

**Iedere
tuurlijkhebbber is van**

IVN!

**na-
harte welkom bij het**

U ontvangt dan 4 x per jaar ons afdelingsblad "De Hommel" en 4 x per jaar het blad in kleur "Mens en Natuur" van het landelijke IVN.

U mag gratis meedoen aan alle excursies en andere IVN verenigingsactiviteiten en U kunt meedoen aan ons vrijwilligerswerk.

U ondersteunt onze vereniging met de volgende contributietarieven per jaar.

Leden € 17.50, huisgenoot-leden € 6.00, 3e uit één gezin € 3.00.

Jeugdleden € 6.00, 2e uit één gezin € 3.00.

Donateurs € 10.00.

Het lidmaatschapsjaar loopt vanaf 1 januari t/m 31 december. Opzeggingen vóór 15 november bij de ledenadministratie die bijgehouden wordt door mevr. Janny Leenheer (adresgegevens zie vorige pagina). De contributie wordt jaarlijks per automatische incasso geïnd. Het lidmaatschap vangt aan zodra de door u getekende machtigingskaart door de ledenadministratie is ontvangen. Ons IBAN bankrekeningnummer is: NL24 RABO 0384977006.